

خانواده و اهمیت آن در اسلام

اصغر حسینقلی پور

اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی

asghar_۲۴۴@yahoo.com

حسام پورشالچی

اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی

pourshalchi@gmail.com

بهداد بیگ زاده

اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی

bbeighzade@yahoo.com

امین محبوب کلیدر

اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی

چکیده Aminmahbob۲۹۹۴@yahoo.com

آنچه در این نوشتار آمده است نگاهی به خانواده و اهمیت آن در اسلام است. در ابتدا می توان گفت که خانواده نهادی است که سابقه دیرینه دارد و هسته اصلی جوامع بشری را تشکیل می دهد. سپس تعریفی از خانواده از نظر کارشناسان و و دین اسلام بیان گردیده است و در ادامه بحث می توان گفت خانواده را از نظر تعداد جمعیت و نحوه زندگی به دو نوع هسته ای و گسترده تقسیم شده است. با اینکه در طول تاریخ خانواده دچار تحول شده است و عوامل سیاسی و اجتماعی آن را تحت تاثیر قرار داده ولی این نهاد کوچک توانسته است موجودیت خود را حفظ نماید. اسلام به خانواده اهمیت فراوان داده و جایگاه آن در اسلام، بسیار مهم و اساسی است و در بسیاری از آیات قرآن کریم نیز خداوند متعال از اهمیت خانواده، سخن گفته است. خانواده کارکردهای مهمی دارد که می توان به تعدادی از آنها اشاره نمود از جمله: نقش تربیت ایمانی، رشد جسمانی، تربیت اخلاقی، تربیت معنوی و اجتماعی، تربیت عاطفی و انسانی و رشد فکری و بهداشتی را می توان نام برد که در این مقاله درباره هر یک از این کارکردها به طور خلاصه، بحث شده است.

واژه های کلیدی: خانواده، انسان، اسلام، ازدواج.

مقدمه

مسئله ازدواج و زناشویی از جمله مسایل مهم و اساسی در تشکیل خانواده و ادامه نسل بشر بوده و در میان تمام اقوام و ملل و در تمامی زمان ها و مکان ها وجود داشته است (نوابی نژاد، ۹۷۳۱: ۷۳). ازدواج یکی از بهترین نیازهای آدمی است که دین اسلام به آن اهمیت فراوانی داده و آن را از بهترین سنت های دینی شمرده که مایه برکات بی شماری است (میرسندسی، محمدی قلعه سفیدی، ۹۷۳۱). خداوند در آیه های ۱۹ و ۹۳۱ سوره های روم و اعراف می فرماید: "واز نشانه های او این که همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید و در میانتان مودت و رحمت قرار داد. در این معنا نشانه هایی است برای اهل تفکر" (روم، ۱۹). زناشویی در ردیف نظم هایی قرار دارد که آفریدگار جهان اساس آن را بنانهاده است. هیچ امری در زندگی نمی تواند به اندازه ازدواج، بهروزی یا تیره بختی به بار بیاورد و در جهان برای هیچ چیز دیگری به اندازه ازدواج لازم نیست که انسان روح و قلب خود را آماده سازد. (پیچ: بی تا): ۹۷۳۱) اهمیتی که اسلام برای ازدواج و خانواده قائل شده، در اصل دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آمده است که خانواده واحد بنیادین جامعه اسلامی است. لذا همه قوانین و مقررات و برنامه های مربوطه باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده و پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد (میرسندسی، محمدی قلعه سفیدی، ۹۷۳۱) اسلام به عنوان دین برخوردار از نظام جامع، که سعادت انسان را تضمین می کند، در خصوص موضوع انتخاب همسر نیز معیارهای متعددی را ارائه کرده که در نظر داشتن آنها، زمینه ساز تأسیس خانواده مطلوب به شمار می رود (حسین خانی نایینی، ۹۷۳۱). ازدواج، استحکام و قوای شخصیتی زن و مرد و در عین حال، ارتقای روحی، معنوی و آرامش روانی فرد را به دنبال دارد. همچنین موجب بهداشت روحی و روانی یک جامعه و حاکمیت عفاف و حس مسئولیت پذیری می گردد (همایون فرد، سجادی، ۹۷۳۱). همان گونه که در بین انسان ها مرسوم است، از جمله راه های نشان دادن اهمیت یک عمل و ترغیب مردم به انجام آن به مثابه یک الگو، انجام آن عمل توسط انسان های برجسته و شاخص آن جامعه همانند علما، والیان و حاکمان است. رسول خدا در بیان جایگاه ازدواج و ترغیب مردم به آن، اعلام می دارد که ازدواج سیره و روش من و انبیا و اولیاست (غروی نائینی، همدانیان، ۹۷۳۳). پیامبر می فرماید: «فإن التزويع سنة رسول الله (ص) فإنه كان يقول من كان يجب أن يتبع سنتي فإن من سنتي» ازدواج کنید و توجه داشته باشید که اگر از ازدواج روی گردانید، نمی توانید از پیروان آئین من باشید (حرعاملی، ق ۹۱۴۷: ۷) در فضیلت و اهمیت ازدواج پیامبر فرمود: ارزش هیچ چیز نزد خداوند متعال، به اندازه خانه ای نیست که برای ازدواج ساخته میشود (کلینی، ۹۷۳۳، ۷۱۳). ازدواج عامل مهمی در ایجاد آرامش، سکون آدمی و مسبب اساسی در برقراری تعادل وجودی است (Kiahannia ۹۷۳۳: ۹۱). ازدواج نقش عمده ای در زندگی بشر دارد و عوامل متعددی وجود دارند که در کیفیت و چگونگی است این امر مهم مؤثر می باشند. ازدواجی که بدون توجه به این عوامل انجام گیرد، سعادت و خوشبختی در آن احتمالی است. بدین مبین اسلام جوانان را در انتخاب شریک زندگی راهنمایی می کند و معیارهایی را برای ازدواج معرفی می نماید (حیدری و همکاران، ۹۷۳۳).

تاریخچه زندگی بشر نشان می دهد که انسان از بدو خلقت هر چند پراکنده و به صورت ابتدایی زندگی می کرده است گرایش به اجتماعی زیستن او را در مسیر تشکیل نهادهای اجتماعی و اجتماعات بشری سوق داده است. اولین نهادی که انسان آن را شکل داده نهاد خانواده است. خانواده در همه جوامع و ادیان جایگاه ویژه ای دارد و نقش آن در اجتماع غیر قابل انکار است. بر این اساس جایگاه خانواده در اسلام بسیار مهم و اساسی است و دین اسلام نیز به خانواده اهمیت خاص و ویژه ای داده است؛ زیرا که نقش خانواده در تربیت افراد بسیار سازنده و اساسی است. اسلام خانواده را از مهم ترین و اساسی ترین واحدهای اجتماعی می داند که بنای آن بر

الف و همدلی استوار است. تعالیم اسلامی شخصیت واقعی انسان را مد نظر قرار می دهد. اسلام زندگی خانوادگی را بر مبنای حقوق و مسئولیت ها قرار می دهد. خانواده نظامی دارد که از سوی خالق تدوین شده و سعادت و خوشبختی بشر و جامعه مرهون آن است.

سابقه تاریخی خانواده

مساله ازدواج و تشکیل خانواده از مسائل بسیار مهم حیات انسانی و مورد بحث همه ادیان و مذاهب و علمای تربیت، جامعه شناسی و روانشناسی و فلاسفه و صاحبان مکاتب و اندیشه هاست و موضوع و ابعاد آن مورد بررسی در همه محافل مذهبی و غیر مذهبی است.

بررسیهای برخی از روانشناسان اجتماعی نشان داده است که امر خانواده در نزد برخی از حیوانات عالی هم رواج دارد ولی صورت عقلانی و پایدار آن در جامعه انسانی دیده می شود. مساله ازدواج در زندگی انسانها نقطه عطفی مهم است که صدها پیروزی و شکست، کامیابی و ناکامی انسانها بدان مربوط می شود.

اساس خانواده که هسته اصلی کلیه اجتماعات بشری است مبتنی بر غریزه جنسی است که خود نوعی کشش دلیپذیر بوده و به ازدواج کشانده می شود. ازدواج راه طبیعی ارضای تمایلات و تلاشی است برای به فعلیت رساندن آن عشق و تمنائی که در نهاد هر انسان بودیعت نهاده شده است.

حق ازدواج در همه مذاهب و مکاتب از حقوق زن و مرد به حساب می آید و در اسلام با خواست و تراضی طرفین و آزادی کامل زن و مرد صورت می گیرد. به دنبال آن طبعا حقوق و وظایفی برای طرفین و فرزندان که از آنها پدید می آیند ایجاد می شود. (قائمی، ۹۷۳۷ : ۹۱)

تعریف خانواده

نظام خانواده، یک نهاد اساسی و محوری در جامعه است و به عنوان هسته اولیه و برای سایر نهادهای اجتماعی به شمار می رود. نظام خانواده کوچکترین واحد اجتماعی است که اساس و زیرساخت واحدهای بزرگ اجتماعی بشری به شمار می رود. افرادی که در این واحد کوچک اجتماعی رشد می یابد و تربیت می شود به میزان رشد و شکوفایی شان سهم در واحدهای اجتماعی بزرگ انسانی دارند. (بورغانی فراهانی، ۹۸۳۱ : ۸۳)

اسلام خانواده را گروهی متشکل از افراد، دارای شخصیت مدنی، حقوقی و معنوی معرفی می کند که هسته اولیه آن را ازدواج مشروع زن و مردی تشکیل می دهد و اعضای آن دارای روابط قانونی، اخلاقی و عاطفی هستند. (قائمی، ۹۷۳۷ : ۱۱۴) انواع خانواده

خانواده گسترده و خانواده هسته ای

خانواده گسترده: به گروهی از افراد گفته می شود که از یکدیگر ارث می برند. این گروه عبارتند از شخص، همسر او و خویشاوندان نسبی در جائیکه قانون مدنی راجع به طبقات خویشاوندان نسبی صحبت می کند خانواده به این مفهوم را مدنظر داشته است. خانواده هسته ای: عبارت است از زن و شوهر و فرزندان تحت سرپرستی آنها که معمولا باهم زندگی می کنند و تحت ریاست شوهر و

پدر خانواده هستند. معیار تشکیل این خانواده همان ((ریاست)) یک شخص بر اعضای آن است. ریاست شوهر و پدر خانواده یک نوع وحدت و هماهنگی در امور خانواده و بین اعضای آن ایجاد می کند. صفائی و امامی، ۹۷۳۳: ص ۱) **ساخت خانواده:**

ساخت و پیکر بندی آن در جوامع مختلف از گذشته تا عصر حاضر متفاوت بوده و هست. شرایط و اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در آن تاثیر گذاشته و دگرگونیهای در آن ایجاد کرده است.

ساخت خانواده هم اکنون در جوامع اولیه و متمدن به صورت تک همسری، چند همسری، چند زنی و حتی در جوامعی به صورت چند شوهری و در برخی از اجتماعات اشتراکی یعنی زندگی چند زن با چند شوهر در آن واحد است.

در رابطه با مدیریت خانواده در اغلب موارد شوهر رئیس خانواده و زن مدیر داخلی به حساب می آید امری که در اسلام هم بر این اساس به پیش می رویم. مصالح کلی خانواده را شوهر طرح ریزی می کند، تصمیمات را او می گیرد و زن در عین استقلال مطیع است. (قائمی، ۹۷۳۷: ص ۱۱۷) **اهداف تشکیل خانواده**

نخستین و آشکارترین هدف تشکیل خانواده، تامین ضابطه مند و مصلحت آمیز نیاز جنسی زن و مرد است. زن و مرد از نظر جسمی، دو جنس مخالف اند و به تدریج که بالغ می شوند نیاز جنسی خاصی در آن دو به وجود می آید که هر یک را به دیگری متمایل می سازد.

تامین این خواسته، در نظام ارزشی اسلام نه تنها مذوم و نکوهیده نیست، بلکه کار پسندیده و مقدس بشمار می رود. چرا که همه نیازها و تمایلات انسان که بر اساس حکمت خداوند در سرشت او به ودیعت نهاده شده بیهوده نبوده و هدف خاصی را دنبال می کند و دومین هدف، ایجاد آرامش روانی، مودت و رحمت و عواطف متقابل در میان همسران است قرآن مجید هدف از مزاجت زن و شوهر را سکون و آرامش تعیین کرده است و فرموده: ((از جمله آیات الهی این است که از جنس خود شما همسرانی برای شما آفرید تا در کنار آنها آرامش بیابید.)) (آیه ۱۹ از سوره روم) چرا که هر یک از زن و مرد به تنهایی ناقص و نیازمند به دیگری است و در خانواده است که این نقص برطرف می شود و یک واحد کامل آرام بخش برای آنان پدید می آید سومین هدف، تامین غریزه حب بقای انسان از طریق ادامه نسل و داشتن فرزندان است.

با تولد فرزند خانواده کامل تر و وارد مرحله جدیدی می شود. وجود فرزندان گذشته از آنکه موجب استحکام و شیرینی بیشتر زندگی و روابط طرفین اصلی خانواده (پدر و مادر) می شود، در روابط حقوقی آنان نیز تاثیر گذاشته و قوانین جدیدی را برای آنها در رابطه با فرزندان ایجاد می کند. (بورغانی فراهانی، ۹۷۳۱: ۷۳) **اهمیت خانواده در اسلام**

اسلام خانواده را از مهم ترین و اساسی ترین واحدهای اجتماعی می داند که بنای آن بر الفت و همدلی و همدلی استوار و این بنا محبوب ترین بناها در پیشگاه خداوند است. روابط آن بر مودت و رحمت پایه گذاری شده و گرمی کانون خانواده مورد توجه عمیق اسلام است.

تعالیم اسلامی شخصیت واقعی انسان را مدنظر دارد و نیکبختی و سعادت زوجین را در سایه عقد و پیمان ازدواج با در نظر داشتن معیارهای انتخاب همسر تضمین می کند. در عین خواستاری لذت و خوشی برای زن و مرد روابط آنها را بر مبنای ضابطه اندیشیده ای قرار می دهد.

اسلام زندگی خانوادگی را بر مبنای حقوق و مسئولیت قرار می دهد و در آن وظیفه هر یک از اعضا معلوم و مشخص است در عین آنکه گذشت و فداکاری زوجین برای گرمی کانون و استواری آن اصلی است. اسلام قائل است اصلاحات از خانواده ها باید شروع شوند و زن و شوهر مسلمان باید بقای حیات اجتماعی را در خانواده پی ریزی نمایند.

خانواده نظامی دارد که از سوی خالق بشر، همانکس که به همه ریزه کاریها و ظرافت و لطافت حیات او آگاه است و برای بشریت سعادت و نیکبختی می خواهد و در کارش اشتباهی و لغزشی نیست تهیه و تدوین شده است در نتیجه برای انسان بدبختی و تاسف و تاثیری نخواهد بود و موجبات سکون و آرامش واقعی زوجین از هرسو فراهم است. (قائمی، ۹۷۳۷: ۹۱) **ویژگی های خانواده مسلمان**

خانواده مسلمان خانواده ای است که پایبند مقررات شریعت الهی و اخلاق و آداب اسلامی می باشد و برای بدست آوردن خیر و منافع این دنیا و دنیای پس از مرگ تلاش می نماید و برای زندگی در جامعه ای سالم با روشی هوشیارانه و اسلوبی آرام برای تحقق سربلندی دنیا و سعادت آخرت از هیچ سعی و تلاشی فروگذار نمی نماید.

به همین خاطر خانواده مسلمان همیشه میان آرمان گرایی و واقع بینی و دیدگاه فراگیری و جزئی نگری و عوامل ثابت و متغیر تعادل لازم را فراهم می نماید.

در عرصه آرمان گرایی و واقع بینی ، خانواده مسلمان تلاش می کند که از زندگی خوب و سالم و درآمدی کافی و آینده ای روشن و در حال ترقی برخوردار باشد و خیر و سعادت خویش را در عملی نمودن مسئولیتهای دینی و احکام اسلامی می داند و هیچ یک از رهنمودهای قرآن و سنت را بدست فراموشی و بی مبالاتی نمی سپارند.

اساس روابط زن و مرد بر اطمینان متقابل و در کلام و معاشرت بر اساس اعتبارات انسانی ارزشمند رفتار می نمایند. در رابطه با هزینه های زندگی از ریخت و پاش پرهیز نموده و راه اعتدال را در پیش می گیرند، و زن شوهرش را به خریداری چیزهایی که با درآمد او سازگاری ندارد مجبور نمی کند و مرد نیز همسرش را به کارهایی که در حد توان و استعداد او نیست مجبور نمی نماید و در حالت بیماری و بارداری و عادت ماهیانه او را مورد مراقبت قرار می دهد.

معیار این روابط مشترک بر اساس: میانه روی در جدّی بودن، قاطعیت، تسامح، احترام متبادل، عشق، و تلاش برای جلب رضایت خداوند است.

خانواده مسلمان به اصول و ارزشها و روشهای قطعی و ضروری اسلام احترام می گذارد، و در عین حال اوضاع، احوال، تحولات زمان و مخاطرات آینده را مورد توجه قرار می دهد و عقد ازدواج را در دفاتر رسمی حکومت به ثبت می رساند و خود را به مراعات و ضرورت

رضایت طرفین ازدواج و در حضور شهود ملتزم می داند و در مورد مسائل مادی از توقعات بیش از حد پرهیز می کند و حدود و موازین شریعت خداوند را زیر پا نمی نهد. (زحیلی، ۹۷۳۱: ۷۷) کارکردهای خانواده ۹) تربیت ایمانی

سلامت عقیده و ایمان انسانها روح رسالت اسلام است که به وسیله کاشتن نهال ارکان ایمان به خداوند و ملائک و کتابهای آسمانی و پیامبران و جهان آخرت و قضا و قدر در قلب و روح آنان تحقق پیدا می نماید.

والدین پیش از هر چیز لازم است با زبان ساده و دلائل قابل درک بر روی اثبات خداوند و توحید و یکتاپرستی تلاش کنند و سعی نمایند که نهال محبت خداوند و شکر نعمتها و بخششهای او را در دل کودک بنشانند و او را متوجه این حقیقت بنمایند که حاکم و فرمانروای مطلق در دنیا با ایجاد جاندار و بی جان و در آخرت با زنده نمودن و حساب و کتاب تنها از آن خداوند است. (زحیلی، ۹۷۳۱: ۷۱)

۱) تربیت جسمانی

سلامت شخصیت انسانی و توانایی جسمانی دو پایه اساسی پرورش درست فرزندان است. زیرا عقل سالم در بدن سالم است و لازمه

عمل به مسئولیتهای زندگی برخوردار از توانایی جسمی می باشد و ضعف و سستی جسمی مانع از قیام به بسیاری از مسئولیتهای می شود. (زحیلی، ۹۷۳۱: ۱۹) خداوند متعال بر بندگان خود بخاطر برخوردار نمودن آنها از بهترین خلقت و آفرینش منت نهاده و فرموده است:

(لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم) (-التین: ۱)

((ما برآستی انسان را) از نظر جسم و روح (در بهترین شکل و زیباترین سیما آفریده ایم))

۷) تربیت اخلاقی

آداب پسندیده و اخلاق اسلامی در واقع بستر و عرضه دینداری هستند. در روایتی آمده است که: ((اخلاق ظرف دین است)) همچنین اخلاق خوب و صحیح پایه سرشتها و طبیعتها و عادات و زمینه ی رشد و تکامل شخصیت انسان و نشانه هدایت و پرهیزکاری و التزام صحیح به مسئولیتهای شرعی برگرفته از قرآن است.

برخی از مهم ترین و با ارزشترین مسئولیتهای اخلاقی عبارتند از: صداقت و صراحت در گفتار، امانتداری، آرامش و بردباری، عفت زبان، پاکي درون از کینه و پرهیز از رفتارها و اخلاق مخالف آنهاست. رسول خدا (ص) فرموده اند: ((به کودکان خود احترام بگذارید و به خوبی آنها را تربیت کنید))

خیر و برکت خوش اخلاقی در طول زندگی انسان را تنها نخواهد گذاشت و او را برای دست یابی به همه فضائل ترغیب خواهد کرد و برای رسیدن به قله های دینداری و مروت و شخصیت، او را یاری خواهد نمود. (زحیلی، ۹۷۳۱: ص ۱۱)

۱) تربیت معنوی

والدین باید به این بخش از تربیت اهتمام بیشتری بورزند، زیرا این نوع از تربیت، زمینه ساز رشد احساسات و عواطف، تهذیب، تزکیه و شفافیت آنهاست و موجب رشد شخصیت کودکان می گردد از طرف دیگر تربیت معنوی و روحانی باعث تعالی نفس، صفای روح و سلامت روانی او از انواع بیماریها و رذایل اخلاقی می گردد و آرامش و آسودگی را برای او به ارمغان می آورد علاوه بر این چنین تربیتی خشیت خداوند و تفکر در عظمت و ادراک اسرار آفرینش و التزام به اوامر او را آنان تقویت خواهد نمود. خداوند در این باره می فرماید: «مؤمنان واقعی تنها کسانی هستند که هر وقت نام خدا برده شود، دل‌هایشان هراسان می گردد» و در انجام نیکی ها و خوبیها بیشتر می کوشند (و هنگامی که آیات او برایشان خوانده شود، بر ایمانشان افزوده می شود و به پروردگار خود توکل می نمایند). (الانفال: ۱۱) (زحیلی، ۹۷۳۱: ص ۱۱)

۱) تربیت اجتماعی

تربیت اجتماعی به معنی روابط صحیح و سنجیده با همه قشرهای جامعه اعم از بزرگ و کوچک و خویشاوندان، بیگانگان و همسایه هاست. کودک باید از جرات همراه با ادب و احترام لازم برای اثبات شخصیت خود برخوردار گردد و دودلی و خجالت باعث منزوی گردیدن او نشود. در جهت تحقق این منظور لازم است کودکان همراه با پدر و مادر در مجالس و محافل حضور پیدا کنند تا حس اجتماعی شدن که قرآن نیز به آن تاکید دارد تقویت گردد. (زحیلی، ۹۷۳۱: ص ۱۳)

۳) تربیت عاطفی و انسانی

منظور از تربیت عاطفی تقویت جنبه های انسانی کودکان مانند: احساس لذت و احساس درد، شادمانی، اندوه، ایثار، حبّ نیکی و تنفر از بدی است.

قرآن به برخی از این عواطف و احساسات مانند: محبت متبادل میان خداوند و بندگانش اشاره نموده و می فرماید:

((برخی از مردم هستند که غیر از خداوند، خدا گونه هایی را بر می گزینند، و آنها را همچون خدا دوست می دارند، اما کسانی که ایمان آورده اند، خداوند را بسیار بیشتر دوست می دارند)) (البقره: ۹۳۱)

رفتار محبت آمیز، مهربانه، بازی، بازی، بوسیدن، هدیه دادن و خوشرویی به هنگام آمد و رفت، اهتمام و پرس و جو در مورد کودکان فرق نمی کند یتیم و غیر یتیم، دختر و یا پسر باشد، سبب رشد عاطفی و احساسی آنها می شود. (زحیلی، ۹۷۳۱: ص ۱۳)

۳) تربیت فکری

همگام با رشد جسمی و تربیت بدنی توجه به رشد فکری و تقویت عقلی کودکان ضروری است و حتی در اولویت قرار دارد؛ زیرا نقطه تفاوت اساسی انسان با حیوان برخورداری انسان از نیروی تعقل و اندیشیدن است. از طرف دیگر عقل ابزار دانش و معرفت و لازمه معرفت و لازمه مکلف بودن می باشد و انسان را به سوی هدایت، سعادت و پرهیز از شرّ و شقاوت ارشاد می نماید.

تفکر و اندیشیدن از نظر اسلام واجب و فریضه ای اساسی است و هدف از تربیت فکری رسیدن به استقلال فکری و عقلی در حدود ضوابط و توجیهات دینی و قرآنی است که انسان را به تامل و تعقل در آفرینش آسمانها و موجودات زمین فرا می خواند تا از

این طریق به حقانیت وجود، توحید و یکتاپرستی پی ببرند، و از تقلید و هم‌رنگی کورکورانه فرهنگ و آداب نادرست آبا و اجداد پرهیز نمایند و تحت تاثیر شرایط نامطلوب اجتماعی قرار نگیرند. (زحیلی، ۹۷۳۱:ص ۱۱۴)

۳) تربیت بهداشتی

یکی از ویژگی‌های خانواده مسلمان برخورداری افراد آن از سلامت جسمی و روحی است؛ زیرا رعایت بهداشت و نظافت، یکی از شعارهای اساسی اسلام است، و همه مسلمانان را به مراعات پاکی در جسم، لباس، مسکن، محل کار و معابر عمومی و... فرا می‌خواند و آنان را به رعایت مقررات خاص انسانی مانند: گرفتن ناخن، کندن موی بغل، شستن دستها قبل و بعد از صرف غذا، مسواک زدن تشویق نموده است. همچنین در مناسبت‌های مختلفی مانند: روزهای حج، روزهای عید و شرکت در اجتماعات و به هنگام مناسک حج که دست کم یک بار در هفته باید استحمام نمود، اسلام مردم را به غسل و نظافت دعوت نموده است.

همچنین فعالیت‌های ورزشی و پرهیز از پر خوری و گفتن بسم الله الرحمن الرحیم در آغاز و الحمد لله بعد از صرف غذا، مراجعه به پزشک متخصص و پرهیز از بیماری‌های مسری مانند جذام، سل و طاعون برای سلامت و تندرستی جسمی بسیار مفید خواهد بود. برخی از دستورات بهداشتی و پیش‌گیرانه در اسلام عبارتند از:

خوابیدن بر روی طرف راست.

خوابیدن پس از نماز عشا.

سحرخیزی برای نماز صبح و آماده شدن برای رفتن به سر کار. (زحیلی، ۹۷۳۱:ص ۱۱۹)

نتیجه‌گیری

از مباحث و مطالب ارائه شده چنین نتیجه می‌گیریم که خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی، سابقه دیرینه و قدیمی دارد و در طول تاریخ با اینکه دچار تحول و دگرگونی فراوان شده است ولی توانسته به عنوان یک نهاد اجتماعی هویت خود را حفظ کند و نقش خود را در شکل‌گیری اجتماعات بشری ایفا نماید. از آن جهت اسلام به خانواده اهمیت ویژه‌ای قائل شده و نقش این نهاد کوچک ولی با اهمیت را در تعلیم و تربیت انسانها و شکل‌گیری تمدنهای بشری بسیار مهم و اساسی می‌داند و رشد و بلوغ افراد از جهات متعدد عقیدتی و معنوی و فکری و ... را مرهون خانواده و والدین است.

منابع

۹) قرآن کریم

۱) (زحیلی، وهبه) ۹۷۳۱؛ فقه خانواده در جهان معاصر، مترجم: عبدالعزیز سلیمی. تهران: نشر احسان.

- ۷) قائمی، علی (۹۷۳۷)؛ نظام حیات خانواده در اسلام، تهران: انتشارات اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران
- ۱) بورغانی فراهانی، ابوالفضل (۹۷۳۱)؛ فلسفه حقوق خانواده در اسلام و غرب، تهران: انتشارات اندیشه آفاق
- ۱) صفائی، امامی، حسین، اسدالله (۹۷۳۳)؛ حقوق خانواده، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران
- ۳) نوایی نژاد، شکوه (۹۷۳۱)، مشاوره ازدواج و خانواده، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان .
- ۳) میرسندسی، سیدمحمد، محمدی قلعه سفیدی، مصطفی (۹۷۳۱)، بررسی رابطه تحصیلات زنان با افزایش سن ازدواج آنها و راهکارهای پیشگیری از آن با تأکید بر رویکرد اسلامی، فصلنامه فرهنگی-دفاعی زنان و خانواده شماره ۹۳.
- ۳) همایون فرد، آنیته، سجادی، سید مهدی (۹۷۳۱)، ازدواج حضرت زهرا(س) (الگوی جوان امروز، فصلنامه علمی -ترویجی، بانوان شیعه، سال هفتم، شماره ۱۱.
- ۱) غروی نائینی، دکتر نهله، همدانیان، فاطمه (۹۷۳۳)، واکاوی ازدواج در کلام و عملکرد امام حسین(ع)، فصلنامه علمی ترویجی بانوان شیعه، سال ششم شماره ۱۴.
- ۹۴) پیچ، ریموند، بی تا؛ ما و فرزندان ما، تهران، امیرکبیر.
- ۹۹) کلینی، محمدبن یعقوب، (۹۷۳۱)، الکافی، تهران، ج ۱، دارالکتاب الاسلامیه.
- ۹۱) حرعاملی، محمد بن حسن (۹۱۴۷ق)، وسائل الشیعه، لبنان، ج ۳، دارالاحیاء التراث.
- ۹۷) حسین خانی نایینی، هادی، (۹۷۳۱)، معیارهای انتخاب همسر از دیدگاه اسلام، اسلام و پژوهش های تربیتی، سال دوم، شماره روم: ۱۹-۱۱.

۹۱) Kiahannia A,youngs and marriage ,behavior psychology in
young couples marriage.Tehran:madar.pub.۹۷۳۳,p:۹۱.

